

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veikslių programa

FINANSUOJAMAS PROJEKTAS NR. 09.2.1–ESFA–K–728–03–0060
„MATEMATINIS MĄSTYMAS GYVENIMO KOKYBĖS PROJEKTAVIMUI“

UGDYMO KARJERAI METODIKA „PRAKTIKUMAI MOKINIAMS“

Metodikos anotacija

Ši metodika skirta mokinių matematinio mąstymo kompetencijos ugdymui mokymosi ir ateities karjeros ugdymo kontekstuose. Tikimasi, jog sistemingas metodikos taikymas turės įtakos sėkmingesniam vaikų ateities karjeros pasirinkimui bei mokymosi pažangai. Visa metodika yra orientuota į situacijų analizę, mokinių savistabą bei refleksijas. Veiklos metu mokiniai mokysis vieni iš kitų, pateikdami problemines situacijas, su kuriomis susiduria planuodami savo ateities karjerą. Mokiniai mokysis identifikuoti ir įvardinti problemas, nustatys problemų priežastis, veiksnius, darančius joms įtaką, išgalins savarankiškai spręsti problemas bei priimti teisingus sprendimus. Perspektyvoje mokiniams susiformuos įprotis ir gebėjimai spręsti problemas iš karto.

Tikslas – stiprinti mokinių matematinio mąstymo kompetenciją mokymosi bei karjeros ugdymo kontekste.

Trukmė – 1 val. (15 min. skirta paruošti aplinką ir pasiruošti veiklai, 45 min. grupės moderavimui). Projekte numatyti 9 susitikimai per mokslo metus su ta pačia arba nauja mokinių grupe.

Dalyviai – 10-tų klasių mokiniai. Vienoje grupėje ne mažiau kaip 8 ir ne daugiau nei 20 mokinių. Projekte per mokslo metus vienoje mokykloje numatyti 9 susitikimai su ta pačia arba nauja mokinių grupe.

Aplinka – klasė ar kita pasirinkta patalpa. Visi dalyviai sėdi uždarame rate. Metodiką galima taikyti ir nuotoliniu būdu.

Priemonės – rašiklis ir popieriaus lapas grupės moderatoriui, plati popierinė lipni juosta (mokinių vardams užrašyti), žymekliai.

Rekomendacijos grupės moderatoriui – prieš pradėdant veiklą grupės moderatoriui siūlome susipažinti su rekomendacijomis, kurios pateiktos šioje metodikoje (žr. 1 priedą). Grupę gali moderuoti 1 ar 2 moderatoriai.

Grupės moderatoriaus pasirengimas darbui su grupe

Grupės moderatorius iki susitikimo su grupe 15 min. skiria aplinkos parengimui ir 45 min. darbui su mokinių grupe.

Grupės moderatorius iki susitikimo:

- patalpoje sustato ratu tiek kėdžių, kiek numatoma grupėje dalyvių;
- pakabina lapą, kuriame užrašyti praktikumo etapai (žr. 2 priede) ir jiems skirtas laikas. Tą būtina padaryti, kad mokiniai galėtų sekti kalbėjimo laiką ir etapų eiliškumą;
- pakabina antrą lapą su grupės taisyklėmis, dėl kurių susitaria pirmojo susitikimo metu.

Grupės veiklų pradžioje:

- kiekvieno susitikimo metu moderatorius paprašo dalyvių ant popierinės lipnios juostos užsirašyti vardą ir užsiklijuoti ant krūtinės. Rekomenduojama tą padaryti ir moderatoriui, tai paskatins pasitikėjimo atmosferos sukūrimą.
- trumpai pristato mokinių veiklą praktikumų metu: supažindina su jau pakabintu lapu, kuriame surašyti praktikumo etapai bei nurodyta kiekvieno iš jų laiko trukmė;
- kiekvieną etapą trumpai pristato, sudeda pagrindinius akcentus, pažymėtus „Rekomendacijos grupės moderatoriui“ (žr. 1 priede);
- atkreipia mokinių dėmesį, kad šioje grupėje jie analizuos su jų karjera susijusius klausimus, trumpai pristato žodžio „karjera“ reikšmę. Žodžio „karjera“ reikšmė plačiaja prasme plačiau aprašyta 1 priede;
- pakviečia mokinius susikurti grupės taisykles. Pirmąją iš jų, kaip pačią svarbiausią, pateikia ir užrašo grupės moderatorius: *Visi kalbame „aš“ kalba*. Paaiškina mokiniams, kodėl svarbu šios taisyklės laikytis (žr. 1 priedą).
- moderatorius teiraujasi mokinių, ar šie viską suprato, ar visiems yra aiški praktikumo eiga;

Ugdymo karjerai metodikos „Praktikumai mokiniams“ etapai

I etapas – ATVEJO PRISTATYMAS, PROBLEMA (10 min.)

Kiekvienas rate sėdintis mokins sugalvoja klausimą, dėl kurio norėtų pasikonsultuoti su grupe. Rekomenduotina pagal šią metodiką grupėje analizuoti šias temas: karjera, iššūkiai, susiję su mokykla, mokymusi, ateities profesijos pasirinkimu.

Moderatorius juos fiksuoja lape. Tada vyksta balsavimas. Daugiausiai balsų surinkęs klausimas arba problema tampa grupės klausimu – *atveju*.

Svarbu paminėti, kad mokiniai nekeltų asmeninių, intymių klausimų, paminėkite, jog tai nėra psichologinė grupė, jei iškiltų tokie klausimai, pasiūlykite pasikalbėti po pamokos arba nukreipkite jį/ją pas specialistą.

Mokins, kurio *atvejis* buvo pasirinktas, 10 min. pasakoja grupei apie jį plačiau. Gali pateikti pavyzdžių iš patirčių, prisiminimų. Svarbu *atvejį* detaliai apibūdinti, kad grupė galėtų pajauti ir suprasti problemą, klausimą ar situaciją. Šiame etape svarbu, kad kalbančio mokinio niekas nepertraukinėtų. Klausytojai gali pasižymėti pastabas ar kilusias mintis savo užrašuose.

Baigęs pasakoti mokinys būtinai suformuluoja grupei klausimą, į kurį norėtų, kad grupė jam padėtų atsakyti. Išgirdę klausimą, grupės nariai užduoda papildomų klausimų situacijai patikslinti, kad geriau suprastų jos esmę.

II etapas – DALIJIMASIS PANAŠIOMIS PATIRTIMIS, ASOCIACIJOMIS (10 min.)

Moderatorius paragina grupės dalyvius pasidalinti panašiomis patirtimis, asociacijomis, prisiminimais. Gali jas trumpai pristatyti, tačiau dar nesidalina sprendimais. Gali atliepti kalbėjusiojo jausmus, kad panašiai ir jiems kažkada taip yra buvę, tai suteikia grupei atvirumo, saugumo ir pasitikėjimo vieni kitais.

Šiame etape *atvejį* pristatęs žmogus tik tyli ir klauso, nereaguoja į pasisakymus. Jei įsiterpia, primename, kad dabar jam kalbėti negalima, dabar jis turi klausyti.

III etapas – ATVEJO ANALIZĖ, INTERPRETACIJOS (15 min.)

Šiame etape pasakome, kad *atvejį* pristatęs mokinys gali pasižymėti jam svarbias mintis, tačiau jis ir toliau tik stebi ir klausosi.

Moderatorius grupei užduoda orientacinius klausimus:

- Kaip manote, apie ką yra šis atvejis? Pasidalinkite mintimis (vaikai svarsto, pasisako).
- Ką jums primena ši situacija, jų veikėjai, santykiai tarp jų? (Grupės dalyviai kelia hipotezes, kviečiame juos pasidalinti fantazijomis, prisiminimais.)
- Kaip jūs suprantate šią problemą?
- Kokios yra problemos priežastys?
- Ar yra šioje situacijoje pasislėpusių kitų, šalutinių problemų, kurių nematome?
- Kas galėjo paskatinti būtent tokį žmonių elgesį?
- Kokios yra sunkinančios aplinkybės?
- Kaip manote, kas yra gerai šioje problemoje, situacijoje?

IV etapas – PASIŪLYMAI PROBLEMAM SPRĘSTI (7 min.)

Primename, kad *atvejį* pristatęs mokinys ir toliau gali pasižymėti jam svarbiausius pasiūlymus, tačiau jis tik stebi ir klausosi, nekalba.

Labai svarbu, kad šiame etape nebūtų diskusijos ir vertinimo. Prašoma vaikų kalbėti „aš“ kalba. Apie „aš“ kalbą plačiau pateikta 1 priede. Moderatorius drąsina vaikus teikti kuo daugiau pasiūlymų problemam spręsti. Gali pasitaikyti atveju, kai rasti sprendimą yra sunku, tada siūloma su mokiniais aptarti šią idėją: „kai negali išspręsti problemos, visada gali pakeisti požiūrį į ją“, priminti, kad iš bet kokios situacijos visada yra išeitis ir pasirinkimas.

Kai visi mokiniai pasisako, leidžiama kalbėti mokiniui, kuris iškėlė šį *atvejį*. Prašoma jo pasidalinti tuo, ką jis išgirdo ir galbūt norėtų įgyvendinti ateityje, kad ši problema išsispręstų. Garsiai svarsto kokius pasiūlymus pasirinko, kokius atmetė, nes galbūt jau yra bandęs ir jie nepasiteisino.

V etapas – PABAIGA. REFLEKSIJA (3 min.)

Kiekvienas dalyvis pasako po sakinį, su kokia mintimi arba emocija jis išeina ir kaip įgyta patirtis šioje grupėje įtakos jo ateities sprendimus arba pasirinkimus.

REKOMENDACIJOS GRUPĖS MODERATORIUI

1. Laikytis metodikos struktūros. Eiliškumo laikymasis nubrėžia ribas bei leidžia kokybiškai išanalizuoti *atvejį* nepuolant prie išvadų darymo. Svarbu mokiniams pabrėžti, kad taip gimsta klaidingi žinojimai, įsitikinimai bei stereotipai.
2. Sustabdyti mokinius, kai jie nori kalbėti arba dalinti pasiūlymus tada, kai negalima to daryti (pasiūlymams skirta 4 veiklos etapas).
3. Sustabdyti mokinį, jei jis dalinasi detalėmis, nesusijusiomis su diskusijos tema, arba nukrypsta į gilius asmeninius išgyvenimus. Tokiu atveju mokiniui pasiūloma pasikalbėti po pamokos individualiai arba mokinyi nukreipiamas pas pagalbos vaikui specialistą.
4. Grupėje analizuojamos tik šios temos: karjera, iššūkiai, susiję su mokykla, mokymusi, ateities profesijos pasirinkimu.
5. Rekomenduoja pirmo susitikimo metu susikurti grupės taisykles. Pirmąją iš jų pasako ir užrašo grupės moderatorius: Visi kalbame „aš“ kalba. Pvz.: „Manau, kad aš daryčiau taip...“, vengti kalbėjimo „tu“ kalba, pvz.: „Tu, žinok, daryk taip, nes...“ arba „tu galėjai geriau...“. „Tu“ kalba turi kaltinamąją konotaciją, todėl išgirdus, jog vaikai ją naudoja, tuoj pat reiktų priminti, kad pereitų prie „aš“ kalbos.
6. Kviečiant mokinius į šį praktikumą rekomenduojama pasitelkti klasių seniūnus. Jei grupės dalyvis kurį kartą dėl kokių nors priežasčių negalėtų dalyvauti grupėje, rekomenduojama į pagalbą pasitelkti klasės seniūnus, kurie surastų, kas galėtų pakeisti mokinį.
7. Grupės moderatoriumi trumpai apie žodžio „karjera“ reikšmę:
D.T. Hall, D.D. Bowen, R.J. Lewicky ir F.S. Hall (1982) laikydami šiuolaikinio požiūrio į karjerą pateikė terminą *karjera*. Jų nuomone, *karjera* yra ne vien tik kilimas pareigybiniais laiptais. Visų pirma, *karjera* – tai procesas, kuriam vadovauja ne organizacija, o asmuo. Laikantis šios sampratos žmogus pats imasi kontroliuoti savo karjeros kelią. Jis pats rūpinasi savo kompetencijos vystymu, ieško galimybių jos pritaikymui ir gali laisvai keisti organizaciją, kurioje dirba, į tą, kuri geriausiai užtikrina jo karjeros sėkmę.
 - Žmogui svarbi jo laisvė, asmeninis tobulėjimas bei savęs pažinimas, todėl jis siekia dermės tarp darbo, organizacijos, šeimos, draugų bei poilsio, kuris yra būtina karjeros (plačiąja prasme) sėkmės sąlyga.
 - Sėkmės apibrėžimas yra pakankamai individualus, tačiau ji gali būti siejama su savirealizacija, savigarba ar pasitenkinimu savo veikla. Tuomet dar labiau išryškėja karjeros kelio individualumas.

**UGDYMO KARJERAI METODIKOS
„PRAKTIKUMAI MOKINIAMS“ ETAPAI**

I etapas – ATVEJO PRISTATYMAS, PROBLEMA (10 min.)

II etapas – DALIJIMASIS PANAŠIOMIS PATIRTIMIS, ASOCIACIJOMIS (10 min.)

III etapas – ATVEJO ANALIZĖ, INTERPRETACIJOS (15 min.)

IV etapas – PASIŪLYMAI PROBLEMAI SPREŠTI (7 min.)

V etapas – PABAIGA. REFLEKSIJA (3 min.)

Metodiką parengė:

Laura Peršonienė, Utenos Dauniškio gimnazija

Agnė Vaiciukevičienė, Utenos Dauniškio gimnazija

Egidija Tarkauskienė, Kauno Stepono Dariaus ir Stasio Girėno gimnazija

Laima Dzvonkienė, Kauno r. Domeikavos gimnazija

Danguolė Puzakinienė, Kaišiadorių r. Kruonio gimnazija

Projekto vykdytojas – Utenos Dauniškio gimnazija

Projekto vadovė – Asta Skeirienė

Projekto koordinatorė – Ramunė Dasevičienė